

A két legelterjedtebb eljárás az úgynevezett Technikolor és Kodachrom. A technikolor lényege, hogy a felvétel egyszerre két filmszalagra történik, melyek közül egyiknek mindkét fele különböző színekre érzékeny, míg a másiknak csak egyetlen fényérzékeny rétege van. Ily módon, speciális szimultán felvételekre alkalmas gépekkel mind a három alapszintet tartalmazó film készül, melyeket a felvételek megfelelően egyszerre vetítenek. A Kodachrom-eljárás nem ismeretlen a színes fényképeket készítő fényképészek előtt. A mozi számára azonban még nem sikerült rendes 35 mm-es filmszalagokat készíteni, csak kisebb formában (16 mm.) értek el si-

kert. Azonkívül az ezzel az eljárással készített filmeket nem lehet másolni, ami még nagyobb hátrány.

Legcsodálatosabb eredményeket egy harmadik, az u. n. Gesparkolor eljárással érték el. Csodálatos mély színeket ad ez az eljárás, amit különösen rajzfilmeknél alkalmaznak. Csodálatos, de nem természetes színeket. S ezt tekintetbe kell vennünk a színes filmeknél. A színes film csak abban az esetben lehet művésztette, ha megelőérszik a természet színeinek interpretálásával, mert ha másolni akarja azokat, ez olyan törekvés, mely mindig sajnálatja majd velünk a mai filmet, fekete szürke és fehér árnyalatainak végtelen sorával. (Garvaj Lajos)

V I L Á G S Z E M L E

Jelen beszámolómban azt hisszük, joggal vehetjük első tekintetűnket Spanyolországra, ahol — bár a frontokon „rossz időjárás“ van megint, a harcok még szünetelnek és Franco tábornok beigért offenzívájának csak kezdő kísérleteiről hallunk — a frontok mögött fontos események történnek. Köztársasági részről és a köztársaságiakkal rokonszenvező angol, amerikai és orosz sajtóban nagy felkelésekről irnak, amelyek állítólag Franco hadseregében és területén törtek ki (Ceutában, Pampelunában, Segoviában) és késleltették Franco tervezett offenzíváját. Mindebből Franco részéről csak annyit ismernek be, hogy a Spanyolországban harcoló olasz csapatok sok tisztjét spanyol legénység élére osztották be, míg ezek helyébe, más hírek szerint az olasz katonaság német tiszteteket kapott. Ami a spanyol eredetű tisztikart illeti, erről annyit tudhatunk biztosan, hogy Franco több főtisztje a köztársaságiakhoz pártolva, elárulta a készülő offenzíva első tervét, míg többeken az „öreg“ tiszték soraiból, akik Franco tábornok 1936. évi felkelésében is résztvettek, erős falangista hangulat vett erőt, közülük többeket be kellett börtönözni, sokat el kellett bocsátani és helyükbe ujonnan kiképzett és kinevezett tiszteteket állítani.

Mindezen híreknél is — amelyeknek valóságában sokan kételkedhetnek — jellemzőbb az angol jobboldali kormányssajtó, elsősorban a „Times“ és az általa képviselt konzervatív pénzkörök magatartásában bekövetkezett változás. Ez a sajtó és ezek a körök eddig tudvalevőleg Francónak kedveztek, abban a reményben, hogy Francónak olasz segítséggel és hatalmas technikai fölényével végül is sikerül megtörnie a köztársaságiak ellentállását és ehhez — a nevezett angol körök — készen állottak megadni a döntő pillanatban az utolsó segítő lökést: Franco hadviselő

jogának (a köztársasági pártok blokádjának és a köztársasági lakosság kiéheztetésének) elismerését. Ezt a reményt — mert minden remény megett ott leselkedik a szándék — kiegészítette nevezett körök jól elgondolt terve: a harc utolsó fázisában, esetleg éppen a fentemlített utolsó segítség fejében, Angliának megnyerni szövetségesül a győztes Francot és ezzel a „kettő közül a harmadik a nyertes“ jogán Olaszországi és Németország kisémmizésével magának kaparintani meg a spanyol polgárháború gyümölcseit.

E tervekben és reményekben bizonyos pontig együtt haladt — és még ma is kitarítani látszik — a francia diplomácia is, amely ha nem is épít kifejezetten Franco győzelmére (ahhoz kicsit túl-passzive segítette a nacionalista tábornok céljait), arra mindenesetre számított, hogy Franco győzelmei során a köztársasági oldalon — és itt sem éppen Franciaország közbenjárása nélkül — felszaporodnak a „centrista“ (Madariaga-csoport) és a „középmegoldás“ (alkotmányos monarchia... mérsékelt köztársaság a munkásság kizárásával...) hívei és ha az angol diplomácia Franco-oldalon hasonló sikerrel dolgozik egy középmegoldás érdekében, végül is olyan helyzet áll elő, amelyben Anglia és Franciaország együttesen dönthetnek Spanyolország sorsa felett — illetve, kinek-kinek befektetett anyagi és erkölcsi tőkéje arányában, osztozkodhatnak majd rajta. Példaképpen állott eléjük legutóbb a bécsi „döntőbiráskodás“ is, amelynek során a cseh-magyar határharc nyert megoldást más két nagyhatalom osztozkodása alapján...

Most, az angol konzervatív körök hangulatának hirtelen változása arra látszik utalni, hogy ha nem is adták még fel teljesen Francot (hiszen a harc még folyik és anna keldölte még nagyon távol áll), inkább hajlanak a francia megoldás perspektívája felé. És ebben bizonyára nagy szerepük van a Franco táborában beállott eseményeknek. Az angol diplomataék kétségtelenül ismerik a haditechnika óriási szerepét, sőt, mint polgári hadászok, ezt a szerepet talán túlozzák is, de a modern háborúk — és különösen a polgárháborúk és gyarmati háborúk — gyakorlatából jól tudják, hogy minél fejlettebb a haditechnikai eszköz, annál fontosabb, hogy az biztos kezekben legyen. A hivatásos katonákból álló technikai hadsereg terve dugába dőlt, mert egyelőre — és még beláthatatlan időnkig — az államok többsége kitart az általános hadkötelezettségre alapított, népi összetételű hadsereg mellett. A megbízható tiszteknek a technikai tökéletesedés arányában való szaporítása túlköltségesnek mutatkozott és különben is: ha akár minden gépfegyverhez egy-egy jó tisztet alkalmaznának is, ennek sem lehetne kellő hatása mindaddig, amíg vannak államok, amelyek minden közkatona kezébe nyugodtan adnak akár egy páncélaútót is. Így hát Franco tábornok „biztos“ tisztjei körének a hosszú harc folytán való fizikai és erkölcsi uton való csökkenését csak akkor lehetne nyugodtan szemlélni, ha a tisztí kezekből kieső technikai eszközöket a népi közkatona kezelésére lehetne bízni, vagy ha a köztársasági oldalon, ugyanazon hosszú háború kimerítő hatásaképpen, ugyanolyan bomlási folyamat jelentkeznék. De eddigelé, mint a mindkét oldalról jövő hírek mutatják, se egyik, se másik eset nem áll fenn.

Hasonlóan alakul a helyzet a japán-kinai konfliktusban. A japán katonai körök, amikor hadüzenet nélkül „büntetőexpedíciót“ indítottak Kína

ellen, matematikailag jól kiszámították: 1 japán katona + 1 gépfegyver = 10 képzetlen kínai fegyveres + 100 fegyvertelen civil. Ezenfelül, mint gyakorlott politikusok, joggal számítottak rá, hogy a kínai vezető körök, különösen Csang-Kai-Sek környezetéhez tartozó diplomaták ugyanezt a matematikát tudják és az első nagyobb katonai nyomás után beadják a derekukat, megegyezésre készítetik Csang-Kai-Sek-et, ennek kormányában félállkerekednek a japánbarát elemek és így Japán Kína birtokába jut anélkül, hogy fegyverrel kellene azt elfoglalnia. A számításuk csak annyiban volt téves, hogy — mint konzervatív tőkés diplomaták — kihagytak belőle egy elemet: a kínai lakosság hazafias (japánellenes) hangulatát, legalább is alábecsülték ennek jelentőségét. Ez pedig olyan hatalmas arányú volt, hogy az nemcsak azonnal elsöpörte a japánbarát elemeket a kínai politikai mezőről, de a mérsékelt-megegyezéses Kuo-Min-Tang-vezetőket is hasonló sorssal fenyegetve, elnémította őket, s magát Csang-Kai-Seket a végső ellentállás vezetésére és a nemzeti egység megteremtésére készítette. Ezzel oly hatalmas fegyvert adott az ellentállás kezébe, amely teljesen felborította a fenti matematikai számítást és a japán hadvezetőséget kényszerítette, hogy hosszú, kilátástalan hódítóhadjáratra készüljön fel. Az eredmény eddig — majdnem két éves hadjárat után — az, hogy a kitünően felszerelt „expedíció” hadserege az egész japán hadiflotta segítségével és az ország egész gazdasági erejének megfeszítésével csak a nagyobb kikötővárosokat és azt a tenger- és Jangcse-parti részt tudta elfoglalni, amely a hadihajók ágyuinak távlatába esik. A kínai haderő zöme ugyyszólván érintetlenül és mindjobban megerősödve sereglik az el nem foglalt területeken és veszélyes ellentámadásokkal tartja sakkban és meríti ki a megszállókat, míg az elfoglalt területeken mind számosabb guerilla-csapatok veszélyeztetik a megszállt városokat. A kínaiak kantoni ellentállása és északi győzelmei legutóbb már arra készítetik Japánt, hogy általános mozgósítással egész haderejét latbavesse; hogy ezzel sikerül-e a kínai regulális hadsereget megsemmisíteni és egész Kínát (vagy legalább a városait) megszállnia, az eddigi tapasztalatok szerint kétségesnek látszik; bizonyos az, hogy egész erejének Kinában való lefoglalásával s felmorzsolásával ugyyszólván kiszolgáltatja magát a körülötte leselkedő többi ellenségnek: Oroszországnak, Amerikának, Angliának... Ezért Japán még nagyon habozik, hogy ebbe a nagy kalendba belevesse-e magát egészen, hogy erre az egy kártyára tegyen-e fel mindent és azon gondolkodik, hogy szünetet tartson... Szünetet viszont a háboruban álló csak ugy tarthat, ha az ellenfél is akarja; ki biztosíthatja a szünetre vágyó felet arról, hogy az ellenfél ellentámadásai és guerilla-taktikája nem kényszeríti szünet nélkül tovább harcolni... Eközben pedig az idő veszélyesen mulik — nincs nagyobb veszélye valamegy háboruban álló imperialista államnak, mint az idő eredménytelen mulása. Végre is a japán haditechnika is csak emberek kezében van, az emberek pedig, akiket azzal indítottak utnak, hogy pár hónapi büntető-foglalás után az ellenfél térden fog állni és szinte két év elmulása után még az általános mozgósításnál tartunk, az ellenfél töretlenségét látjuk — és hadiszünetről beszélünk... A japánok tehát joggal teszik fel a kérdést: meddig még? És ha ma még nem tartunk ott a japán hadseregben és közvéleményben, ahová Franco Spanyolországában jutottunk, az idő mulásával — és talán már nem is sok idő múltán — oda-

juthatunk: hogy a japán vezetőknek is az fog okozni gondokat, hogy ki nek a kezébe adhatják még haditechnikájuk kezelését...

El két világgypont harcainak tanulságait — bár azoknak kimenetelére még kétséges — máris levonni igyekeznek azok az európai államok, amelyek háborús politikájukra alapítják jövőjüket, elsősorban a regresszív államok, amidőn mindent elkövetnek, hogy rendszerük tekintélyét és háborús céljaik népszerűségét, leromlott gazdasági helyzetük ellenére is fenntartsák. Németország most, egyelőre ebből a célból — a tömeghangulat ébrentartására — Nagyukrajna eszméjét lanszirozza, Olaszország Tuniszért és Dzsibutiért indít kampányt. Tényleges sikerekre ezeknek az akcióknak belátható időn belül nincs kilátásuk. Eddig mindenesetre inkább a szerzők kárára voltak — kifelé. Az ukrán kérdés felvetése Németország eddigi szövetségesét, Lengyelországot, Oroszországgal való szövetségésre készítette, más veszélyeztetett államok hasonló lépésekre készülnek. Magyarországon fellobbant a németellenes hangulat, az orosz diplomácia lázasan dolgozik egy németvéshárító lengyel román-magyar-balkáni blokk létrehozásán, Angliában és Franciaországban — ha nem is éppencsak az ukrán kérdés miatt — a német terjeszkedés gátlását követeli a közhangulat és megingatja a németekkel minduntalan paktáló Daladier és Chamberlain kormányait... Ha a dolgok még ez utóbbiak várható bukásáig így mennek tovább és — ami szintén várható, — Olaszország is, amely már amugy is igen sinyli bánja Ausztria elvesztését és most Magyarországot kell a német hóditó-hullámtól féltetnie, szintén odaáll a gát-szövetség tervezői mögé (ha nem éppen melléljük), Németország teljes elszigetelése valóságga válik.

Ami Olaszország tuniszi terveit illeti, amelyek, mint mondtuk, a München óta és a spanyolországi balsiker nyomán igen megtorpant olasz lelki hangulat felélesztését szolgálják, ezek *külső* eredménye eddig szintén erősen negatív: Franciaország egységesen ellene fordul és megszakítja az olasz-francia megegyezést célzó tárgyalásokat, Anglia közvéleménye és nagyraőtt ellenzéke megakadályozza Chamberlaint az olasz-angol egyezmény teljesítésében, megakadályozza mindenesetre Franco tábornok hadviselő-jogának elismerését és teljes kudarccal (vagy éppen elmaradással) fenyegeti Chamberlain olaszországi utazását: a négyhatalmi szövetség tervét.

És milyen eredményekkel járnak az újabb expanziós jelszavak *befelé*, magukban a regressziós országokban és ezek közhangulatában? Nagyukrajna, mint „Németország vazallusa“ és „éléskamrája“ és Tunisz, mint Olaszország települési helye, bizonyára édes vágyálmakat idéznek fel a kenyértelenül vergődő nagynémet (és főleg *osztrák-német* és *szudeta-német*) iparvidékek lakosságában, valamint a földtelen és munkátlan dél-olasz lazzaronik millióiban és ha vezéreiknek sikerülne, mint eddig sikerült, gyors és könnyű sikereket felmutatni — mert a földtelen és éhező emberek, (ha időlegesen meg is elégszenek „ideális“ célokkal), mindig hamaros, lehetőleg *azonnali* megoldásokat követelnek — akkor egyben sikerül is nekik alattvalóiknak, ha nem is föld- és kenyérhérségét, mindenesetre — hangulatát csillapítaniok. Sajnos, Nagyukrajna — nem egy kis Csehország és Tunisz nem az abesszin négus birodalma és így valószínű, hogy a terjeszkedés agitátorainak, a fenti objektumok további hasztalan jóvöldözése mellett más módok és célok fölött kell gondolkozniok. Mik

lehetnek ezek? Mindedig hasonló esetekben (ha a bel- vagy külpolitika terén nem sikerült kilégíteni az állandó forrongásban levő közhangulatot), jó levezetőnek mutatkozott a zsidókérdés felélesztése és bizonyos, hogy fentnevezett országok igyekeznek ezt a kérdést, amennyire még lehet, kihasználni. De nem hisszük, hogy a regresszió ezen a téren is olyan sikerrel operálhasson a jövőben, mint a múltban, sem Németországban, ahol az antiszemizmus kezd elvesztetni eredeti népszerűségét, sem Olaszországban, ahol a zsidóellenes „hullám“ ugyszólván a nagyközönség teljes passzivitása és megnemértő fejcsoválása mellett, kizárólag hivatalos sajtó-kiséréttel zajlik le. Ebből a szempontból igen jellemző, hogy a legutóbbi németországi zsinagóga-égetések a lakosság széles köreiben igen észrevehető ellenhangot váltottak ki (a német emigráns sajtó kifejezetten a német lakosságnak a zsidókkal való *szolidaritásáról ír*), hogy ezek a hangok még a vidéki kormány-sajtóban is kifejezésre jutottak (a Preussische Zeitung és más vidéki lapok határozottan elítélik a templomégetőket, teljes felmentést adva azoknak, akik ezekkel az akciókkal nem értenek egyet), míg a hivatalos központi „Völkischer Beobachter“ és Göbbels „Angriff“-je indíttatva érezték magukat arra, hogy a rohamosztagosak által nyilván hivatalos inspirációra véghezvitt hajszát — felelőtlen elemeknek nyilvánítsa, itt-ott még élesebb hangokat is megpengessen ellenük („Räuberzivil“) és oldalakon át erősen atelier-fényű képekkel illusztrált tudósításokat közöljön arról, hogy a német kormány és hatóságok milyen humánus intézkedésekkel és intézményekkel igyekeznek enyhíteni a zsidók „balsorsát“:.. Pár újabb intézkedés arról tanuskodik, hogy az „enyhítés“ terén a német kormány hajlandó vagy kénytelen a nevezett kérdésben valóságos engedményeket is tenni..

Mind ezt egybevetve talán nem csalódunk, ha az mondjuk, hogy úgy a „nemzeti újjáébredés“ és imperialista terjeszkedő álmok, mint a szocialis ígéretek terén a regresszió operációs bázisa teljes kimerüléshez közeledik, ami azt jelenti, hogy a regressziós államok vagy kénytelenek lesznek a további „békés“ manőverezések helyett közeli *nagy hódítóháborúban* levezetni a hangulatot, vagy pedig engedni a „nyomás“-nak, koncessziókat tenni kifelé és befelé, akár misztikus tekintélyük és diktatórikus egyeduralmuk kockáztatásával is. Tekintve Anglia, Franciaország és Amerika regresszió-ellenes állásfoglalását (s főleg a Chamberlain-kormány nehéz helyzetét), amely ezek segítségét kizárja és ezzel minden regressziós támadó háborút ugyszólván lehetetlenné tesz — mi inkább a második eshetőségben hiszünk: a regresszió ideológiai-belhatalmi gyengülésében és bomlásnak indulásában. És mivel a regresszió vonzóereje *általában* mindig egyenes függvénye a német és olasz vonzóközpontok belső helyzetének, minden valószínűség mellett szól, hogy a regresszió nemzetközi méretekben is a gyengülés, sok helyt kifejezetten a végelgyengülés stádiumába jut. Ennek előszelét látjuk már abban, ami a regressziós bűvkörbe tartozó európai államokban az utóbbi hetekben végbement. Egyes keleteurópai és dunai országokban a regresszió elkésetten futott be, és annak igazi, „klasszikus“ képviselőit erőszakosan leszorítva ersatz-megoldásoknak adott helyet: nem bír már teljes kifejléshez jutni. Más országokban, mint Lengyelországban (lásd: községi választásokat) és Jugoszláviában (lásd: általános választásokat) a parlamentáris-liberalizmus-hoz való visszatérés jelei mutatkoznak.